

PRZEWODNIK KAPIELOWY

DWUTYGODNIK ILUSTROWANY
POŚWIĘCONY SPRAWOM ZDROJOWISK I MIEJSC KLIMATYCZNYCH KRAJOWYCH.

Wychodzi w porze kąpielowej 1-go i 15-go każdego miesiąca.

Redaktor i wydawca: **Dr. Zygmunt Wąsowicz.**

Redakcja i Administracja:
Kraków, ulica Floryańska L. 44.

Rękopisów nie zwraca się.

Ogłoszenia:

za 1 wiersz petitem lub jego miejsce 40 halerzy;
w „nadesłanem“ za 1 wiersz garmondem 1 kor.
przyjmuje Administracja.

Prenumeratę wynoszącą 6 kor. za cały rocznik, przyjmuje prócz administracji księgarnia S. A. Krzyżanowskiego w Krakowie i księgarnia E. Wende i Spółka w Warszawie.

Treść: Prof. Dr. Ludomił Korczyński: Zarys organizacji zdrojowisk i uzdrowisk krajowych. — Zakład leczniczy Dra Andrzeja Chramca w Zakopanem. — Sprawozdania i streszczenia. — Wiadomości bieżące. — Ogłoszenia.

KSIEGARNIA NARODOWA

we Lwowie, Akademicka L. 8

poleca:

Bernstein E. Zasady socjalizmu . . .	K. 3.—
Bertsch H. Rodzeństwo, powieść . . .	„ 2·50
Dummolard H. Japonia pod względem politycznym, ekonomicznym i społecznym . . .	„ 4.—
Kulczycki L. Anarchizm współczesny . . .	„ 5.—
Libański E. „Wkatordze“ 1 akt martyrologii . . .	„ —70
Maskoff J. „Tamten“, dramat z ilustr. . .	„ 1·50
Mendelson St. Historia ruchu komunistycznego we Francji 1871 r. . .	„ 7.—
Menger A. prof. dr. Nowa nauka o Państwie . . .	„ 5.—
Mereżkowski D. Leon Tołstoj i Dostojewski jako ludzie . . .	„ 2·50
Nałkowski W. Jednostka i ogół, szkice i krytyki psycho-społeczne . . .	„ 5.—
Radzikowski St. Powstanie chochołowskie z 7 ilustr. . .	„ 3.—
Sten J. Dusze współczesne. Wrażenia literac. . .	„ 2·60
Wagner Ryszard. Sztuka i rewolucja . . .	„ 1·50
Wołkoński. Pogląd na obecne położenie Rosji . . .	„ 1.—
Zych M. Rozdziobią nas kruki, wrony... . . .	„ 3·60

KRYNICA.

PENSYONAT HYDROPATYCZNY

Dra S. PIOTROWSKIEGO

otwarty

od 20 maja do końca września.

Ceny wraz z całym utrzymaniem od 5 Kor. wzwyż.

Zakład reprodukcyjny Tadeusza Jabłońskiego

Kraków, ul. Franciszkańska L. 4,

wykonuje klisze do druku trójbarwnego, autotypii i fototypii na cynku i miedzi, dla ilustracji i pocztówek.

Ceny konkurencyjne.

Na żądanie wysyła
MAGAZYN UNIWERSALNY
FIRMY
ROMAN DROBNER
KRAKÓW

- I. Wielki wykwintnie ilustrowany Katalog przyborów artystycznych (około 300 stron, 1000 rycin).
- II. Ozdobnie ilustr. Cennik przyborów sportowych (50 rycin).
- III. Bogato ilustr. Cennik przyborów rybołówczych (200 rycin).
- IV. Ilustrowany Cennik przyborów kotylionowych (114 rycin).

Pierwszorządna Pracownia
Sukien męskich
Leona Grabowskiego

Właściciel firmy
Gabryel Grabowski
w Krakowie,
ulica Szpitalna L. 36.

Materyały i krój
angielski
Wykończenie
artystyczne.

ZARYS ORGANIZACYI ZDROJOWISK I UZDROWISK KRAJOWYCH.

(Referat przesłany c. k. Namiestnictwu przez Towarzystwo lekarskie krakowskie, jako odpowiedź na kwestyonyaryusz: „W sprawie zdrojowisk krajowych“).

Skreślił

Prof. Dr. Ludomił Korczyński.

Zdrowiskom i zdrojowiskom naszym nie dostaje zasadniczych warunków do spełniania zadań, które są właściwym ich celem: 1) jasno nakreślonego i w szczególności opracowanego planu rozwoju, 2) należytych urządzeń leczniczych i sanitarnych, 3) pieniędzy na przeprowadzenie racjonalnej, wszechstronnej organizacji, wreszcie 4) władzy, mającej za cel wyłączny szczegółowy nadzór zdrojowisk i uzdrowisk i ciągną pieczę o ich potrzeby. Warunki te należy stworzyć, i to w taki sposób, aby zarządy zdrojowisk i uzdrowisk korzystały z nich w całej pełni z obowiązku i bez trudności. Jest to możliwe li tylko przy pomocy odpowiednich ustaw, przy pomocy i przy poparciu władz krajowych. Inicjatywa prywatna i prywatne starania, czy to pojedynczych osób, czy też stowarzyszeń i instytucji, wiele tu zdziałać nie mogą.

Zmienić więc i uzupełnić przedewszystkiem trzeba obowiązującą dotychczas ustawę zdrojową z r. 1891.

Jednym z najważniejszych postanowień ustawy nowej winno być powołanie do życia stałej komisji balneologicznej, noszącej n. p. miano c. k. Krajowa Komisja Zdrojowa. Stworzonaby została w ten sposób najwyższa władza zdrojowa, której uchwały i postanowienia wymagałyby tylko zatwierdzenia c. k. Namiestnika, aby mieć moc obowiązującą.

Wobec różnorodnych spraw, związanych z działaniem takiej komisji, musiałby skład jej tak być obmyślony, aby w każdym kierunku rozporządzała fachowymi siłami. Byłoby nawet rzeczą wskazaną utworzyć trzy fachowe oddziały Komisji: 1) sanitarny, 2) techniczny, 3) przemysłowy.

Oddział sanitarny, rozdzielony ewentualnie na dwie sekcje, zachodnio- i wschodnio-galicyską, miałby za zadanie: 1) określać właściwą wartość leczniczą danego zdrojowiska lub uzdrowiska, 2) podawać nauką i doświadczeniem uznane sposoby w celu dokładnego i umiejętnego korzystania z przyrodzonych zasobów zdrojowiska, względnie uzdrowiska, czyli kreślić, ze stanowiska lekarskiego, plan urządzeń lekarskich, a tem samem plan lekarskiego rozwoju danej miejscowości w najszerszym tego słowa znaczeniu, 3) dbać o należyte utrzymanie i działanie urządzeń leczniczych, przestrzegać, aby urządzenia nieodpowiednie lub przestarzałe zastępowano nowymi, 4) czuwać nad tem, aby każda miejscowość lecznicza posiadała dobre urządzenia sanitarne i higieniczne, podawać fachowe wskazówki w tym kierunku, 5) wydawać opinię, obowiązującą dotyczące władze polityczne, o tem, czy pewne zdrojowisko, uzdrowisko, lub zakłady lecznicze w nich wznoszone otrzymać mogą rządową koncesję, a na odwrót o tem, czy nie należy

koncesji, dawniej udzielonej, warunkowo lub bezwarunkowo cofnąć. 6) Oddział sanitarny miałby wreszcie zawarowane wyłączne prawo mianować lekarzy zakładowych, względnie przedstawiać ich do mianowania c. k. Namiestnikowi.

Oddział techniczny miałby poręczony nadzór, kontrolę i opiekę nad wszystkimi technicznymi robotami planowanymi i wykonywanymi, oraz kontrolę techniczną nad wszelkimi istniejącymi urządzeniami leczniczymi i sanitarnymi, jak niemniej nad domami mieszkalnymi. W zakresie działania tego oddziału leżałoby: 1) uskutecznianie badań geologicznych pokładów, z których tryskają źródła wód mineralnych, badań fizycznych samego źródła, badań fizycznych i chemicznych wód mineralnych, 2) wypracowywanie, względnie ocenianie i zatwierdzanie planów robót, mających za cel zabezpieczenie i ujęcie źródeł, 3) kontrolowanie tych robót, a nawet wprost kierowanie nimi. Oddział techniczny miałby dalej obowiązek: 4) badać plany zakładów leczniczych, domów i wил, przeznaczonych na wynajmowanie gościom zdrojowisk, jak niemniej prawo do udzielania pozwoleń na budowę, po porozumieniu się, w razie potrzeby, z oddziałem sanitarnym komisji, 5) wykonywać kontrolę techniczną urządzeń leczniczych i sanitarnych, oraz domów, zajmowanych przez gości zdrojowisk, 6) badać, względnie wykonywać plany wodociągów, kanalizacji, oświetlenia gazowego lub elektrycznego. 7) Oddział ten wydawałby nadto opinię o wielkości rejonu ochronnego zdrojowiska. 8) badał i zatwierdzał, względnie samoistnie wykonywał plany regulacyjne zdrojowisk i uzdrowisk, 9) wydawał miarodajną opinię o zalaniu tak samego zdrojowiska, jakoteż gruntów przyległych, o odwodnieniu, o regulacji potoków i strumyków, przepływających przez zdrojowisko, oraz kreślił plany, według których roboty te byłyby wykonywane.

Oddział przemysłowy miałby za zadanie: 1) czynić wnioski o udzielenie pożyczek, czy to z funduszków inwestycyjnych krajowych, czy też z funduszków instytucji finansowych, względnie 2) wypracowywać plan amortyzacji pożyczek, 3) kontrolować wydatkowanie kwot pożyczonych, 4) czynić wnioski co do ulg podatkowych, 5) wskazywać potrzebę i wyjednywać ulgi w taryfach przewozowych na kolejach, w przyszłości także na drogach wodnych, 6) ułatwiać w odpowiedni sposób zbyt wód mineralnych i przetworów zdrojowych, otwierając nowe rynki zbytu i wskazywać je zarządom zdrojowisk.

Osobne przepisy ustawowe unormować powinny dokładnie skład Krajowej Komisji Zdrojowej, a nadto zapewnić jej takie stanowisko, aby sprawozdania jej, wnioski i postulaty były równoważne z referatami samoistnych referentów c. k. Namiestnictwa, żeby bezpośrednim i wyłącznym przełożonym Komisji był c. k. Namiestnik.

Organami podwładnymi Komisji Krajowej byłiby lekarze zakładowi i miejscowe (lokalne) komisje zdrojowe lub klimatyczne. Przysługiwałoby też Komisji Krajowej pełne prawo, a nawet miałaby obowiązek delegować fachowych członków w celu badania stanu zdrojowisk pod każdym względem, sprawdzania na miejscu sprawozdań, rozpatrywania wszelkich przedstawień, czy-

Firma odznaczona złotym medalem i krzyżem honor. na Wystawie paryskiej
Specjalny Magazyn Nowości konfekcyj dla Pań

LWÓW, plac Kapitulny 3, naprzeciw kościoła katedralnego, wprost pomnika Pana Jezusa,

poleca na wyjazd do Zdrojowisk w wielkim wyborze: Żakiety, Raglany, Haweloki, Płaszczki, Zarzutki demi i gumowe, prochowce, kostiumy i osobne spodnice do bluzek. — Ceny wprost zachęcające, niskie.

Uwaga: Na sezon zimowy zawsze zaopatrzonej Magazyn w bogaty zapas FUTER gotowych — równocześnie przyjmuje zamówienia na takowe.

ADOLF CZOPP

nionych czy to przez właściciela zdrojowiska, lub samodzielnego zakładu leczniczego, czy też przez lekarza zakładowego, czy wreszcie przez miejscową Komisję zdrojową.

Właściciele zakładów bez ujmy, dla swoich praw prywatnych, korzystając z rad fachowych, opieki, a nawet wprost pomocy Komisji Krajowej, poddać by się musieli o tyle tylko jej władzy, że w sprawach, dotyczących urządzeń lekarskich, sanitarnych i technicznych swych zakładów, bez wiedzy i zezwolenia Komisji nie przedsięwzięliby żadnych ważniejszych robót.

Lekarze zakładowi, mianowani przez Krajową Komisję Zdrojową, względnie na jej przedstawienie, powinni być zupełnie niezależni od miejscowych Komisji zdrojowych i od właścicieli zdrojowisk, a podlegać, jako urzędnicy sanitarni, jedynie tylko Komisji Krajowej. Kwoty, potrzebnej na opłacanie lekarza, dostarczałby fundusz Komisji zdrojowej miejscowej, ale wypłata następowalaby nie wprost z rąk przewodniczącego Komisji, lecz tylko na podstawie asygnacji, wystawionej przez Komisję Krajową.

W sprawach policyjno-lekarskich przyznaćby należało lekarzom zakładowym więcej praw, aniżeli posiadają obecnie. W nagłych przypadkach, n. p. w razie stwierdzenia ostrej choroby zakaźnej, dostrzeżenia rażących uchybień co do porządku w domach, w parkach, na placach, drogach i ścieżkach w zdro-

jowisku, lub co do jakości produktów spożywczych w restauracjach, mleczarniach, cukierniach, kawiarniach, żentyczarniach, kefirarniach i kumysarniach, powinien lekarz mieć prawo do wydania zupełnie samoistnie potrzebnych zarządzeń, a w razie oporu do przeprowadzenia wszystkiego, co uważa za właściwe przy współdziałaniu władzy politycznej, której przedstawicielem w każdym zdrojowisku powinien być c. k. inspektor zdrojowy. W przypadkach ważniejszych winien lekarz złożyć sprawozdanie Komisji Krajowej i uzasadnić dostatecznie wydane zarządzenia. Za zarządzenia swoje jest zresztą lekarz osobiście odpowiedzialny. O ileby one były niepotrzebne, tembardziej, gdyby wypływały z niskich pobudek, może być lekarz pociągnięty przez Krajową Komisję Zdrojową do odpowiedzialności i ukarany w drodze dyscyplinarnej. Stopień kary zależy od uznania Komisji Krajowej; stopniem najwyższym jest usunięcie lekarza z zajmowanej posady.

O ile lekarz zakładowy nie chce wydawać zarządzeń na własną odpowiedzialność, czynić to może na podstawie porozumienia z c. k. inspektorem zdrojowym, lub na podstawie uchwały miejscowej Komisji zdrojowej, w której składzie zajmuje miejsce fachowego referenta spraw sanitarnych.

Miejscowe Komisje zdrojowe lub klimatyczne posiadać powinny w zdrojowiskach i uzdrowiskach stanowisko nader wpływowe. To też instytucje te należy nie tylko utrzymać, ale nawet przyznać im większy zakres działania od dotychczasowego.

W składzie Komisji miejscowej znajdowałyby się:

1) Właściciel zdrojowiska lub uzdrowiska, względnie jego pełnomocnik.

2) Delegat Krajowej Komisji Zdrojowej, mianowany, według uznania tejże, albo z grona jej członków, albo też z po za Komisji. Przy mianowaniu takiego delegata baczyc należy na stan i potrzeby danej miejscowości

i wybierać na to stanowisko, stosownie do chwilowych potrzeb, osobistość obeznaną dokładnie bądź to ze strony lekarską, bądź techniczną, bądź też przemysłową przedsiębiorstw zdrojowych.

3) Lekarz zakładowy, jako urzędnik sanitarny.

4) Reprezentant lekarzy, praktykujących w danej miejscowości. O ile lekarzy jest więcej aniżeli dwóch, licząc w to także lekarza zakładowego, wybierają oni swego przedstawiciela w

czasie, oznaczonym przez przewodniczącego Komisji; jeżeli jest tylko dwóch lekarzy, w takim razie drugi lekarz *eo ipso* wchodzi w skład Komisji.

5) Urzędnik conceptowy c. k. Namiestnictwa, jako c. k. inspektor zdrojowy. Jest on przedstawicielem i wykonawcą władzy politycznej, przełożonym służby bezpieczeństwa i to tak policyi miejscowej, zdrojowej, jakoteż posterunku żandarmeryi.

6) Reprezentant właścicieli samoistnych zakładów leczniczych.

7) Reprezentant właścicieli domów i wил, wynajmowanych gościom zdrojowym.

8) Reprezentant gości zdrojowych.

Wszyscy wybieralni członkowie uzyskują mandat na rok jeden, członkowie mianowani na tak długi okres czasu, jaki wyznaczy mianująca ich władza.

Członkiem Komisji nie może być osobistość, zasia-

Widok ogólny Truskawca od strony południowej.

HYGIENICZNE TUTKI „PRIMUS“

z watą preparowaną chemicznie „Optimus“, usuwającą istotnie nikotynę z dymu tytoniowego, wyrabiane z oryginalnej bibułki francuskiej „ABADIE“ i egipskiej, są dodatnim wyrazem wysiłku na polu higieny palenia.

Do nabycia w fabryce tutek „PRIMUS“

— Lwów, ulica Mickiewicza L. 2. —

dająca w miejscowej radzie gminnej. Natomiast w obradach Komisji biorą udział z zasady z głosem doradczym tak przedstawiciel przełożenia obszaru dworskiego, jakoteż rady gminnej.

Z grona swego wybierają członkowie Komisji miejscowej przewodniczącego, jego zastępcę, skarbnika, a nadto z poza Komisji mianują i z funduszy zdrojowych opłacają sekretarza Komisji.

Miejscowe Komisje zdrojowe i klimatyczne, zachowując nadal prawa, przyznane im ustawą zdrojową z r. 1891, otrzymać nadto powinny upoważnienie do kontrolowania na miejscu wszelkich urządzeń leczniczych, sanitarnych i higienicznych, robót technicznych zdrojowych, budowy i stanu zakładów leczniczych, domów przeznaczonych na wynajmowanie gościom zdrojowym, normowania sposobu wynajmu i cen mieszkań w hotelach, pensjonatach, wilach, ustanawiania taryf dla doróżek, posługaczy, przewodników i t. d., a nadto do wydawania w nagłych przypadkach samoistnych zarządzeń, zmierzających do zapobiegania możliwym szkodom i niebezpieczeństwom, któreby wynikały z samowoli lub niedbalstwa osób, posiadających jakiegokolwiek przedsiębiorstwa w zdrojowisku lub kierujących niemi. O zarządzeniach swych winna Komisja miejscowa przysłać sprawozdanie najdalej w przeciągu 3 dni Krajowej Komisji Zdrojowej. Stronom interesowanym przysłuża wprawdzie prawo odwołać się od orzeczeń Komisji miejscowej w ciągu dni 14 do Komisji Krajowej, ale odwołanie nie wpływa na wykonanie zleceń, na uiszczenie opłat lub kar, nałożonych przez Komisję.

Fundusze, uzyskane z wszelkiego rodzaju opłat zdrojowych (§ 9 ust. zdroj. z r. 1891), obracane być powinny w pierwszym rzędzie na cele lekarskie, jak opłacanie lekarza, utrzymanie w należytych stanie istniejących, oraz na tworzenie nowych urządzeń sanitarnych i higienicznych. Komisja zdrojowa miejscowa starać się przeto powinna usilnie o to, aby powierzone jej pieczy zdrojowisko lub uzdrowisko otrzymało w jak najkrótszym czasie szpitalik, a przynajmniej dom izolacyjny, aby posiadało dobrze zorganizowaną i w potrzebne przyrządy zaopatrzoną służbę, utrzymującą czystość i porządek w zakładzie (opróżnianie wychodków, czyszczenie dołów kloacnych, w danym razie kanałów, odkażanie mieszkań, skrapianie i staranne zamiatanie ulic i placów, wywożenie śmieci, odpadków kuchennych itp. nieczystości). Rozumie się samo przez się, że służbę tę opłacałaby w części Komisja ze swoich funduszy, w części zaś właściciele zakładów leczniczych i domów, wynajmowanych gościom zdrojowym. Wysokość kwoty, jaką ci właściciele uiszczać mają na utrzymanie służby porządku, oznaczałaby Komisja dla każdego z nich z osobna.

W bardzo wielu zdrojowiskach i uzdrowiskach ważną, niemal piekącą jest sprawa dobrej wody słodkiej. Dostarczanie zdrowej i smacznej wody leży w zakresie działania Komisji na polu higieny. Tem samem i fundusze Komisji Zdrojowej mogą i powinny być obracane na budowę publicznych studzien, względnie na budowę wodociągów. Zupełnie równorzędnie starać się powinna Komisja o zaprowadzenie racjonalnego sposobu zbierania i usuwania nieczystości, a w miarę za-

sobów finansowych o skanalizowanie zakładu, łożąc na te cele tak z własnych funduszy, jakoteż z funduszy osób, interesowanych przedsiębiorstwami swojemi w rozwoju zdrojowiska.

W miejscowościach, uczęszczanych przez suchotników, ułatwiać winna Komisja lekarzom obowiązkowe donoszenie o każdym przypadku gruźlicy i przeprowadzać z obowiązku odkażanie mieszkań, zajmowanych przez chorych gruźliczych, pościeli i sprzętów, przez nich używanych.

Fundusze zdrojowe obracać dalej należy na utrzymanie publicznych parków, zakładanie nowych plantacji, zalesianie przyległych gruntów, w danym razie zakupywanie tychże, na dostateczne oświetlenie zakładu, na opłacanie orkiestry zdrojowej. O ile siły finansowe Komisji na to pozwalają, starać się ona winna ułatwiać gościom zdrojowym zwiedzanie bliższych okolic zakładu, a więc łożyć na budowę drożyn i ścieżek, wiodących do miejsc, stanowiących cel dalszych spacerów i wycieczek, wznosić tam chroniska i odpowiednio je urządzać.

Starać się wreszcie powinna Komisja zdrojowa o tworzenie i utrzymywanie urządzeń, służących do wygodności gości zdrojowych (bióra informacyjne), dostarczać im przyrządów i urządzeń do gier i zabaw towarzyskich, zaopatrywać ich w dostateczną ilość dzienników i książek, a więc tem samem utrzymywać w należytych stanie czytelnię i bibliotekę zakładową. Wymaganiom powyższym podołać tem łatwiej, o ile że za udzielone informacje, za wstęp do czytelnicy, za wypożyczanie książek lub urządzeń do gier, pobierać może Komisja odpowiednie opłaty, a więc oprocentować i amortyzować wyłożony ze swych funduszy kapitał.

Obowiązkiem Komisji byłoby wreszcie ułożyć co roku z końcem sezonu dokładny bilans dochodów i wydatków, zestawić w przybliżeniu preliminarz dochodów i wydatków na rok przyszły, skreślić sprawozdanie z całej swej rocznej czynności i to w ten sposób, aby na podstawie krótkich streszczeń protokołów posiedzeń dać dokładny obraz swego działania. Sprawozdanie takie, opatrzone podpisami przewodniczącego, lekarza zakładowego, oraz delegata Krajowej Komisji Zdrojowej, winna Komisja ogłosić drukiem, a następnie przysłać je: 1) wszystkim członkom Krajowej Komisji Zdrojowej, 2) wszystkim własnym członkom, 3) wszystkim lekarzom, praktykującym w danej miejscowości, 4) wybitniejszym lekarzom w kraju, 5) redakcyom pism lekarskich polskich, oraz 6) redakcyom pism polskich, poświęconych sprawom zawodowym technicznym i przemysłowym.

Do powyższego sprawozdania obowiązany jest lekarz zakładowy dołączyć sprawozdanie lekarskie, zawierające zestawienie ruchu gości zdrojowych, statystykę chorób, zestawienie ilości wydanych kąpiel i innych zabiegów leczniczych, sprzedanych flaszek wód mineralnych, ilości sprzedanych przetworów zdrojowych, daty meteorologiczne, wreszcie własne uwagi o stanie urządzeń leczniczych i sanitarnych i o najpilniejszych potrzebach zdrojowiska ze stanowiska lekarskiego.

W razie, gdyby Krajowa Komisja Zdrojowa przysłała do przekonania, że Komisja miejscowa nie spełnia należycie swych zadań, ma zupełne prawo, a nawet

Zakład wodoleczniczy

pod kierownictwem specjalisty do chorób nerwowych

Dra B. KUPCZYKA

w Krakowie, ul. św. Agnieszki L. 5,

otwarty przez cały rok.

obowiązek, wyjednać u władz politycznych rozwiązanie Komisji i zamianowanie stałego komisarza rządowego na tak długo, dokąd sprawa, zaniedbane z winy Komisji miejscowej, nie zostaną uporządkowane.

Komisarz rządowy wspólnie z delegatem Krajowej Komisji Zdrojowej i z lekarzem zakładowym zajmują w zupełności miejsce rozwiązanej Komisji, wchodzą w jej prawa i obowiązki.

Na terytorium zdrojowiska, względnie uzdrowiska ustaje władza rad gminnych i urzędników gminnych, oraz przełożonego obszaru dworskiego. W celu usunięcia możliwości jakichkolwiek nieporozumień należy dla każdego zdrojowiska i dla każdej stacji klimatycznej określić ściśle i dokładnie obszar i granice właściwego terytorium, podlegającego władzom zdrojowym. Obszar ten nie musi być bynajmniej indentycznym z obszarem rejonu ochronnego.

Z chwilą utworzenia sprężystej organizacji władz zdrojowych będzie niewątpliwie o wiele łatwiej wprowadzić zdrojowiska i uzdrowiska krajowe na drogę postępu i rozwoju, zwłaszcza, jeżeli przez niezbyt zresztą znaczne uzupełnienie ustawy budowlanej górniczej, oraz przez uregulowanie spraw natury przemysłowej i finansowej ułatwiona zostanie działalność władz zdrojowych.

Uwzględniając wymagania sanitarne, należałoby ustawę budowlaną uzupełnić w następujący sposób:

1) W rejonie, objętym planem regulacyjnym (§ 14 i 15 ust. bud. z r. 1899), nie wolno wznosić żadnej budowli bez poprzedniego zbadania miejsca, rozpatrzenia i zatwierdzenia planów budowy przez Krajową Komisję Zdrojową.

2) Domy mieszkalne nie mogą być wznoszone nad zdrojami. O ile nad niemi stoją, dążyć należy do tego, aby zostały usunięte.

3) Jeżeli budynek wznosi się w sąsiedztwie źródła, wymagać należy takiego urządzenia ścieków i odpływów, ażeby zupełnie wykluczona była możliwość zanieczyszczenia źródła. Najwłaściwszą byłoby wszakże rzeczą, aby w promieniu około 30 mtr. od źródła nie wznoszono domów mieszkalnych.

4) W oznaczonym powyżej promieniu nie wolno pod żadnym warunkiem budować wychodków publicznych, oraz jakichkolwiek zakładów, rozporządza-

jących kotłami parowymi, ogrzewanymi drzewem lub węglem.

5) W każdym nowopowstającym lub przebudowanym domu znajdować się powinny piece oraz wychodki z odpowiednią wentylacją.

6) W każdym zdrojowisku i w każdej stacji klimatycznej zaprowadzonym być winien jeden typ zbierania i usuwania nieczystości, zorganizowana służba, któraby za odpowiednim, według miejscowych stosunków unormowaniem, wynagrodzeniem nieczystości wszelkiego rodzaju usuwała.

7) W każdym zdrojowisku i uzdrowisku urządzone być muszą doły zamykane, służące do śladania śmieci, odpadków kuchennych i t. d.

8) Potoki i strumyki, przepływające przez zdrojowisko, należy odpowiednio uregulować. Nie wolno ich pod żadnym warunkiem w jakikolwiek sposób zanieczyszczać. Osoby, czyniące to, ulegają karze porządkowej, wymierzonej przez miejscową Komisję zdrojową.

9) Krajowej Komisji zdrojowej powinno prawo wszelkiej kontroli mieszkań i ich urządzenia, a nadto posiadać winna upoważnienie do nakładania kar porządkowych w razie wykroczeń przeciwko czystości i porządkowi, ewentualnie nawet do wzbraniania wynajmowania gościom mieszkań w domach, które z jakiegokolwiek przyczyny za

Zakład Dra A. Chramca w Zakopanem.

nieodpowiednie uzna. — W ramach ustawy górniczej byłoby rzeczą korzystną zamieścić następujące postanowienia:

1) Do rzędu minerałów zastrzeżonych należą w obrębie rejonu ochronnego zdrojowisk bezwzględnie wszystkie minerały, nie wyłączając oleju skalnego, nafty, wosku ziemnego, asfaltu i t. d., jak to czyni obecnie obowiązująca ustawa górnicza.

2) Właścicielowi źródeł wód mineralnych, posiadających wartość leczniczą, o ile tenże reflektuje na ustawowe zabezpieczenie źródeł, t. j. ma zamiar ubiegać się o uzyskanie rejonu ochronnego i rządowego upoważnienia do eksploataowania źródeł, nie wolno przedsięwziąć żadnych ważniejszych technicznych robót około źródeł bez poprzedniego przedłożenia planów tych robót Krajowej Komisji Zdrojowej i bez uzyskania od niej pozwolenia na rozpoczęcie robót. Równocześnie poddać się musi kontroli Komisji Krajowej.

oraz fabrykę **STOR i ŻALUZYJ** do okien wszelkich systemów, poleca

W. ADAMSKI
Sobieskiego 4 **LWÓW**

Wzory tapet i cenniki stor wysła się oplatnie.

TAPETY

3) W razie wykonywania ważniejszych robót około źródeł, winien właściciel przed rozpoczęciem i po ukończeniu tychże poddać wodę rozbirowi chemicznemu i wyniki rozbiorów przedstawić Krajowej Komisji Zdrojowej. Wody mineralne, używane już jako wody lekarskie, winne być rozbiarane co 5 lat. Krajowej Komisji Zdrojowej przysłuży wszakże prawo zażądać rozbioru w ciągu krótszego okresu i na odwrót okres ten dowolnie według swego uznania przedłużyć.

4) Źródłom wód mineralnych przyznać należy dobrodziejstwa tych samych ustaw, z których korzystają przedsiębiorstwa górnicze, drogi bite i drogi żelazne. Jeżeli się okaże potrzeba wykonania jakichkolwiek robót, mających za cel zabezpieczenie źródła, albo też umożliwienie, lub ułatwienie pożytkowania ze źródła, w takim razie roboty te wykonane być mogą nawet na gruntach innych właścicieli, którzy albo otrzymują odpowiednie odszkodowanie, o ile faktycznie jakakolwiek stratę ponieśli, albo też odstępują, dobrowolnie lub przymusowo, w myśl postanowień ustawy o wywłaszczeniu, potrzebną część gruntu. O konieczności robót, a tem samem ewentualnie o potrzebie wywłaszczenia orzeka Krajowa Komisja Zdrojowa.

Do rzędu takich robót należą: regulacja potoków, odprowadzenie wód słodkich, rozcieńczających wodę źródeł lekarskich, zalesienie terenu zdrojowego w obrębie rejonu ochronnego, budowa dróg, prowadzących do źródeł, a nawet w pewnych warunkach budowa domów administracyjnych.

Wszelkie nieużytki, bezwartościowe zazwyczaj państwa, czy to prywatne, czy też gminne, powinny być w obrębie rejonu ochronnego z zasady zalesiane, o ile potrzebę zalesienia uzna Krajowa Komisja Zdrojowa. Funduszy na zalesianie i regulację potoków dostarcza

albo c. k. Rząd i to na podstawie ustawy o regulacji rzek i ich dopływów, albo miejscowa Komisja zdrojowa, albo też właściciel.

5) Wobec znacznych trudności, napotykanym przy zabezpieczeniu i ujmowaniu źródeł wód mineralnych, dających się przewyciężyć tylko przez nader dokładne poznanie pokładów geologicznych i ich własności fizycznych, oraz przy fachowej znajomości specjalnej techniki ujmowania źródeł, dążyć należy do pozyskania w osobach geologów a równocześnie i inżynierów zdrojowych ludzi fachowych, w całym słowa tego znaczeniu specjalistów techników balneologicznych i utworzyć w tym celu przynajmniej jedną posadę dla takiego inżyniera zdrojowego.

W celu ekonomicznego podniesienia zdrojowisk i uzdrowisk krajowych należałoby: 1) podnieść taryfy przewozowe na wody obce, przedewszystkiem zaś na te, które można zastąpić wodami krajowymi, 2) a natomiast obniżyć taryfy dla wód i przetworów zdrojowych swojskich co najmniej o 33%; w wyjątkowych razach przyznawać należy zdrojowiskom, przedewszystkiem nowo powstającym, jeszcze znaczniejsze ulgi, 3) obniżyć znacznie taryfę za przewóz wszelkich materiałów, jak materiały budowlane, konstrukcyjne i części konstrukcji żelaznych, rozmaite przyrządy lekarskie, dalej sprzętów wszelkiego rodzaju, służących do urządzania mieszkań i zakładów leczniczych, wreszcie materiału opałowego i środków spożywczych, czyli wogóle wszystkiego, co służyć ma do wznoszenia, urządzania i utrzymywania w ruchu przedsiębiorstw zdrojowych; 4) należałoby także wyjednać rozporządzenie wszystkich krajowych Dyrekcyj kolejowych, względnie c. k. Ministerstwa kolei żelaznych, mocą którego wszelkie wysyłki do zdrojowisk i uzdrowisk kierowanoby zawsze najkrótszą i najtańszą

Pod protektorem
J. E. c. k. Namiestnika Andrzeja hr. Potockiego oraz J. E. Marszałka krajowego Stanisława hr. Badeniego
odbędzie się
w Krakowie
w czasie od 21 sierpnia do 30 września 1904 r.

Krajowa Wystawa Wyrobów metalowych

artykułów technicznych i materiałów opałowych.

Programem Wystawy objęte są:

Ślusarstwo Kotlarstwo Kowalstwo Blacharstwo Brązownictwo Odlewnictwo Ludwisarstwo Rusznikarstwo Zegarmistrzostwo Cyzelerstwo Jubilerstwo Rytownictwo Wyrób naczyń i narzędzi	 Wyrób sznurów, pasów do maszyn, lin Lakierów i farb do metali Środków polerujących Cegieł ogniotrwałych Hutnictwo Górnictwo węglowe, torf Sztuczne materiały opałowe
--	--

Wynalazki polskie i dział naukowy. Dział historyczny: dawne wyroby metalowe polskie.

SKŁAD KWIATÓW
oraz
GŁÓWNY SKŁAD NASION i ROŚLIN
M. JANKOWSKI
— poleca —
Bukiety ślubne, imieninowe, balowe
Lwów, Plac Bernardyński 2.

KOPERNICKI i SYN
OPTYCY i MECHANICY
we Lwowie, plac Halicki 1.
Zlecenia z prowincyi odwrotnie.

drogą, i odstawiano w jaknajkrótszym czasie do miejsca przeznaczenia i to nawet wtedy, gdy przez wysyłającego nie został podany kierunek drogi, względnie nie został zastrzeżony czas dostawy.

Sprawą nader ważną jest pomoc finansowa dla właścicieli przedsiębiorstw zdrojowych i ułatwienie im kredytu.

Na pomoc materialną kraju liczyć można tylko w wyjątkowych okolicznościach. W każdym razie zastępują na nią przedsiębiorstwa zdrojowe co najmniej w tej samej mierze, w jakiej z niej korzystają inne przedsiębiorstwa przemysłowe. Należałoby więc przede wszystkim: 1) postawić zdrojowiska i uzdrowiska w rzędzie przedsiębiorstw przemysłowych, a za takie nie są dziś uważane, 2) przyznać im temsamem pełne prawo do korzystania z krajowego przemysłowego funduszu inwestycyjnego, 3) zwiększyć o odpowiednią roczną kwotę ten

fundusz, 4) określić wreszcie i do wiadomości przedstawicieli przemysłu zdrojowego podać warunki, wśród których i pod którymi zdrojowiska i uzdrowiska korzystają z funduszu inwestycyjnego.

Uzyskanie kredytu w instytucjach finansowych krajowych, a nawet pozakrajowych przez właścicieli zdrojowisk, uzdrowisk i samodzielnych zakładów leczniczych w zdrojowiskach i w uzdrowiskach byłoby w wysokim stopniu ułatwione, gdyby pewną gwarancją spłacenia pożyczki dał kraj.

Kraj uczynić to jednak może tylko wtedy, jeżeli będzie miał zupełną pewność: 1) że pożyczone pieniądze użyte zostaną istotnie na cele produktywnych inwestycji, 2) że sposób wykonania zamierzonych robót inwestycyjnych uczyni zadość wymaganiom leczniczym, sanitarnym i technicznym, wreszcie 3) że właściwej władzy zapewniona będzie wszechstronna kontrola przedsiębiorstwa. Powyż-

Czytelnia i sala zebrań w zakładzie Dra A. Chramca w Zakopanem.

Truskawiec

Willa Janina

pierwszorzędny pensjonat

budowany ogniochronnie, wśród parku, — naprzeciw łazienek, 30 obszernych pokoi, przeważnie z balkonami, kuchnia domowa.

==== Ceny przystępne. ====

Właścicielka:

Zenona JANOWSKA.

APTEKA

FORTUNATA GRALEWSKIEGO

W KRAKOWIE

ulica Szczepańska L. 1

poleca następujące wyroby własne:

Petrogen „Jahra“ wysmienity środek do konserwowania włosów, usuwa łupież i świąd z głowy, wzmacnia cebulki włosowe i zapobiega wypadaniu. Cena flakonu Kor. 2 i Kor. 4.

„Jahra“ **Aromatyczna Kali Chloricum pasta do zębów**, znakomita pasta do pielęgnowania zębów, desinfekcyjkuje i konserwuje jamę ustną. Tuba 80 hal.

„Jahra“ **Antyseptyczna woda do ust**. Znakomita woda do utrzymania zdrowych zębów i do płukania ust. Flakon K. 1-20.

„Jahra“ **Wata Mentoformolowa**, wysmienity środek przy katarach nosa. Działa pewnie i szybko. Pudelko 40 hal.

MAGAZYN „AU BON MARCHE“

FILIPA EILEGO

w Krakowie, Rynek L. 14. — Telefon Nr. 119

poleca:

towary galanteryjne, jako to: Bronzy francuskie, Perfumy angielskie i francuskie, Wyroby skórzane, Kufrы do podróży, Pledy, Płaszczы gumowe itd. — Torby z przyrządami (necesyry), Portmonetki, Cygaretki, Wizytierki itd.

KAPELUSZE angielskie, Przybory do polowania oraz wielki wybór **Bielizny** męskiej i **Krawatów** angielskich. **Rękawiczki** z firmy Deut Allcroft & Comp. w Londynie.

NAJSWIEŻSZE NOWOŚCI z fabryk francuskich i angielskich w każdym sezonie.

Wielki wybór modnych **Lasek i Parasoli**.

Pierwszorzędne amerykańskie obuwie męskie

firmy

HATHAWAY, SOULE & HARRINGTON

Manufactures of Boots & Shoes

BOSTON. U. S. A.

poleca w wielkim wyborze

Wyłączny Skład

FILIPA EILEGO

w Krakowie, Rynek 14.

sze zabezpieczenia osiągnąć można nader łatwo po zorganizowaniu Krajowej Komisji Zdrojowej i przyznaniu jej tego stanowiska i tych praw, oraz po włożeniu na nią tych obowiązków, o których była mowa w pierwszej części obecnego sprawozdania. Komisya jako całość stanowiłaby władzę, gwarantującą potrzebę, sposób użycia i spłacalność pożyczki, oddział jej przemysłowy władzę, pośredniczącą do pewnego stopnia wprost między pożyczającym a udzielającym pożyczki.

Pożądaną byłoby wreszcie rzeczą uregulować należyście sprawę opodatkowywania przedsiębiorstw zdrojowych.

Wszystkie nasze zdrojowiska i uzdrowiska, z jedyndym wyjątkiem Zakopanego, odwiedzane są tylko w porze letniej, a właściwy sezon trwa w nich nader krótko, ściśle biorąc zaledwie 5--6 tygodni. Okoliczność tę należy uwzględniać przy nakładaniu podatków i wymierzać podatki domowo-czynszowe i zarobkowe możliwie najniższe. Jest to tembardziej uzasadnione, jeśli się weźmie pod uwagę: 1) że mieszkania, stojąc pustką przez większą część roku, łatwiej i rychlej ulegają zniszczeniu i tracą na wartości, 2) że konserwacja takich domów kosztuje o wiele drożej, aniżeli domów, stale zamieszkałych, 3) że starania o uzyskanie mieszkańców w porze zdrojowej połączone są ze znacznymi kosztami. 4) Każde zresztą zdrojowisko, a więc i właściciele pojedynczych domów muszą dbać starannie o utrzymywanie wielkiej czystości, o zakładanie i utrzymywanie w należyłym stanie ogrodów i spacerów, co w górskich okolicach, a tam leżą przeważnie wszystkie nasze zakłady kąpielowe i klimatyczne, samo przez się jest kosztowne i wymaga niejednokrotnie bardzo wysiłonej pracy. Pracę tę opłacać trzeba drogo, gdyż wiele zależy na pospiechu, a robotników dostać zazwyczaj trudno, tembardziej w ostatnich czasach, skutkiem gro-

madnego wychodźstwa ludności robotczej do Ameryki i do Niemiec.

W wyjątkowych okolicznościach zwalniać by należało pewne zdrojowiska lub uzdrowiska, względnie samoistne przedsiębiorstwa w uzdrowiskach i zdrojowiskach od podatków i to albo zupełnie, albo też w ten sposób, że przedsiębiorca płaci wprawdzie owe podatki, ale kwot tych nie biorą władze skarbowe na swój rachunek, lecz pozostawiają je do dyspozycji Krajowej Komisji Zdrojowej, która tworzy z nich fundusz inwestycyjny dotyczącego przedsiębiorstwa. Z funduszu tego opędzać można w danym razie wydatki, poczynione na najpilniejsze racjonalne ulepszenia.

Nowo powstające zakłady zdrojowe i klimatyczne, oraz samoistne zakłady lecznicze, wznoszone w miejscowościach dawniej już czynnych, nowo wybudowane domy i wille powinny być z zasady przez szereg lat wolne od podatku. Przy opodatkowywaniu domów i gruntów, obciążonych pożyczką, należy mieć wzgląd na stopień obciążenia i w stosunku do tegoż wymierzać podatki.

Co do dwóch ostatnich pytań, zamieszczonych w kwestyonaryuszu c. k. Namiestnictwa, to te, wzięte z ogólnego stanowiska, mniejszej są wagi.

Sprawę wszelkich ulg co do opłat, uwolnień od taks i opłat z jakiegokolwiek bądź tytułu pozostawić należy, jako rzecz do pewnego stopnia prywatną, uznaniu właściciela przedsiębiorstwa, względnie uznaniu miejscowej Komisji zdrojowej. Co do sprawy ubogich, byłoby do życzenia, aby władze polityczne ściśle badały istotną wartość świadectw ubóstwa, przedkładanych im przez wrzekomo ubogich i świadectwa te potwierdzały tylko wtedy, jeżeli ubóstwo interesowanych osób jest istotne i najmniejszej nie ulega wątpliwości.

Apteka pod Gwiazdą
i Skład wód mineralnych krajowych, zagranicznych i sztucznych
Konstantego Wiszniewskiego
w Krakowie przy ul. Floryańskiej. Tel. Nr. 31
poleca: Świeżą **Krowiankę**. Tabletki kaskarowe po 1 kor. **Płyn na nagniotki** własnego wyrobu, cena 50 hal. **Piwo** z ekstraktem słodowym, cena 60 hal. **Wina** lecznicze zagraniczne i własnego wyrobu. **Koniak francuski** firmy F. Courvoisier & Curiior freres. **Malaga** i **Lacrima Christi**.

Chrześcijański
SKŁAD MEBLI
Szczepana Łojka
przy ul. Szpitalnej L. 28 (róg ulicy św. Marka), obok hotelu Pollera
poleca Meble różnego gatunku od najtańszych do najdroższych, jako to: Urządzenia sypialni, jadalń, salonów etc.
Skład Luster i Mebli żelaznych po najtańszych cenach, oraz wyroby tapicerskie.

KOMISJA PRZEMYSŁOWO LEKARSKA
L. 923.

Do
Wielmożnego Pana Kaminstarza Ingolda
Fabryka Dydeltowego piczyna

Farostawia

Na podstawie badań podjętych przez Komisję przemysłowo lekarską, Towarzystwa Lekarskiego Strakonickiego a w szczególności na podstawie rozbiórów chemicznych dokonanych u przez Wielmożnego Pana dot. Dr. J. Lomborgera, Towarzystwa Lekarskiego Strakonickiego na posiedzeniu w dniu 3. Lutego 1904 na wniosek Towarzystwa przemysłowo lekarskiego napisał piczyna dydeltowane wyrobione w fabryce farostawiańskiej jako piczyny dydeltowane tak wotowo jak dotychczas spotykiwane i je przemysłową one dobruć srują bardzo wiele podobnych wyrobów zagraniżonych i je tego powodu zastępują na rzecz etromne poleceni.

Strakonice dnia 13. Lutego 1904.

Prezesa Towarzystwa Lek. Strak.

Przewodniczący Kom. fm. lek.

J. Julian Nowak

Dr. W. Strakonicki

Secretar Kom. fm. lek.

L. Michal Strakonicki

ZAKŁAD LECZNICZY Dra ANDRZEJA CHRAMCA W ZAKOPANEM.

Każdy ustrój żyjący — w przeciwieństwie do tworów nieorganicznych — posiada własność, że swoje objawy życiowe, zależnie od okoliczności, potrafi zmieniać. Na każdą zewnętrzną podniecie odpowiada zawsze odczynem, którego wielkość zależy od jakości podniety i od wrażliwości zadrażnionych komórek — ogólniej narządów. Odpowiednio do granic i warunków, wśród których te odczyny życiowe się pojawiają, wszystkie podniety, nawet konieczne do utrzymania życia, mogą być nie tylko źródłem zdrowia i siły, ale w niepomyślnych okolicznościach wywołać mogą stany chorobowe. Ustrój ludzki stara się jednak od podnieć podobnych jak najrychlej uwolnić, a czyni to albo przez zniszczenie i odparcie szkodliwych wpływów, wywołanych podniecią, albo przez zastąpienie zagrożonych komórek nowymi, albo też w obronie swego bytu obudwóch tych sposobów używa.

Walka, jaką ustrój stacza z szkodliwymi wpływami niektórych podnieć, to choroba, ostateczne zwycięstwo i uwolnienie się od tych wpływów jest powrotem do zdrowia, a suma wszystkich współdziałających w tym czynników, dotychczas może jeszcze nie zupełnie zbadanych — to siła żywotna ustroju. Im ta siła żywotna jest większą, tem ustrój ludzki odporniejszy, tem łatwiej i pewniej wychodzi zwycięsko z walki z chorobotwórczymi wpływami, tem prędzej pokona chorobę.

Jeżeli w chorobach ostrych, gorączkowych, wywo-

łanych przez wpływy szkodliwe drobnoustrojów, ta właśnie siła żywotna ustroju rozstrzyga o jego życiu — to w różnych przewlekłych stanach chorobowych utrzymanie tej siły na należytej stopie, oszczędzanie i zwiększanie jej stanowi jeden z najgłówniejszych warunków powrotu do zdrowia.

I rzeczywiście. Nauka lekarska po długich doświadczeniach doszła do tego przekonania, że najlepszym sposobem leczenia różnych chorób przewlekłych a najpewniejszym uniknięcia tychże, to wzmocnianie ustroju ludzkiego przez zachowywanie prawideł higieny i poddanie ustroju pod wpływ tych wszystkich naturalnych czynników pomocniczych, które jak woda, powietrze, światło, elektryczność, mięsienie, ćwiczenia gimnastyczne, ruch i spoczynek, odpowiednio żywienie i t. d. w dzisiejszej terapii zdołały sobie zdobyć prawo obywatelstwa, a używanie środków aptecznych ograniczyć tylko do rzadkich bardzo wypadków.

Jest rzeczą zrozumiałą, że aby odpowiedzieć zupełnie tym wymogom dzisiejszego sposobu leczenia, potrzeba na to dwóch koniecznych warunków, a mianowicie odpowiednich miejscowości, bogato z natury już wyposażonych w różne czynniki lecznicze i odpowiednio w tych miejscowościach urządzonych zakładów leczniczych.

Zakopane posiada zalety pierwszorzędnej stacyi klimatycznej tak z powodu swego wysokiego położenia (850 m. n. p. m.), jak nie mniej z powodu swego czystego, bogatego w ozon, a wolnego od wszelkich zarazków powietrza. Dodatnim czynnikiem, wpływającym z wysokiego położenia Zakopanego, jest również rozrzedzenie powietrza, które powoduje głębsze i wolniejsze oddechy, wzmacnia mięśnie oddechowe i rozszerza kła-

E. Kausmann

Lwów

Pasaż Kausmanna 6

Składy fabryczne i biura dla wszelkich urządzeń elektrycznych.

Światło, Telefony, Gro-mochrony, Dzwonki etc.

Maszyzny do pisania
Adler i przybory

WAŻNE dla LETNIKÓW!

REWOLWERY DLA WŁASNEJ OBRONY DO DOZWOLONEGO UŻYTKU. FLOBERTY, SZTŃCZYKI, EXPRESSY, DRILLINGI LANCASTRÓWKI z KRUPPAŁAMI I WSZELKIE PRZYBORY MYŚLIWSKIE

POLECA PRACOWNIA RUSNIKARSKA **Bolesława JANKOWSKIEGO** LWÓW @zarnieckiego 1. 2.

Dla Pań!

Najlepszym środkiem do pielęgnowania włosów jest rozumnie pojęta **hygiena t. j. czystość głowy**. Włosy utrzymane czysto i szczotkowane codziennie nie wypadają — a więc należy je dwa razy w miesiącu zmyć gąbką, zmoczoną w „Schampooing Petrole“, gdyż tylko wtedy szybko wysychają, nie płaczą się i nie kruszeją. — Jeżeli przytem każda z Pań co drugi dzień spruszy włosy proszkiem „Bezbarwnym“ i wyszczotkuje starannie, nabiorą połysku, będą pulchne a więc dobre do uczesania i odłuszczone. — **Środek ten prosty i tani poleca**

R. WISKIDA

Salon fryzjerski — Kraków, plac Maryacki.

Nowość: „HENNOLINA“ barwi włosy siwe i uzdrowia.

Prospekta na żądanie.

WŁODZIMIERZ SZCZERBA
LWÓW, UL. TEATRALNA 7
vis-à-vis głównego wejścia do katedry

PIERWSZORZĘDNY MAGAZYN oraz PRACOWNIA SUKIEN MĘSKICH.

Na składzie materye z pierwszorzędných fabryk wyłącznie angielskich i francuskich.

ZAWODOWE BIURO W SPRAWACH OGRODOWYCH
W. BIELSKI
we Lwowie, Hotel Victoria, ul. Hetmańska 8

wysyła codziennie świeże jarzyny i owoce
po cenach targowych.

Pierwsza galic. Fabryka

Wiktora Sedlaczka

WE LWOWIE, plac Kapitulny L. 3

Specjalność!

poleca **WSZELKĄ BIELIŻNĘ**
męską, damską i dla dzieci, wyłącznie własnego wyrobu. — Bielizną dla **TURYSTÓW** i frykotowa męska i damska.

Chustki do nosa.

tkę piersiową. Ułatwienie czynności oddechania ułatwia wydzielanie kwasu węglowego, a ta znowu okoliczność nie zostaje bez ważnego wpływu na czynność krążenia krwi i poprawę jej składu. Jest również rzeczą na podstawie licznych spostrzeżeń należycie stwierdzoną, że po dłuższym pobycie w Zakopanem zwiększa się ilość ciałek krwi czerwonych i barwnika krwi — czynność przeobrażenia pierwiastków zostaje podniesioną, a z powodu korzystnego wpływu wszystkich wymienionych czynników i pobudzenia łaknienia poprawia się znakomicie odżywienie całego ustroju.

Wobec takich warunków zrozumiałem było dążenie prof. Chałubińskiego nie tylko spopularyzowania Zakopanego w najszerszych kołach i urzędzenia w niem dogodnych schronisk letniego wypoczynku, ale zarazem stworzenia wielkiego zakładu leczniczego. Prof. Chałubiński pragnął zakładu, któryby był w stanie służyć jak największą sumę onych warunków z jednej strony, a wymogów najnowszego leczenia, dogodności życia i potrzeb towarzyskich z drugiej, słowem — zakładu, któryby będąc na wielką skalę sanatorium, nie zapoznawał jednocześnie odpowiednich postulatów życia towarzyskiego i potrzeb schroniska zarówno letniego, jak zimowego dla szerokich warstw ludności o różnych zasobach majątkowych, pragnącej znaleźć w kraju swojską Szwajcaryę.

Pod świątłym kierunkiem Wielkiego Twórcy Zakopanego rozpoczął Dr Chramiec budowę swego zakładu w roku 1886 i otworzył go na razie w tak ciasnych rozmiarach (1 czerwca 1887), że zaledwie 47 osób mogło w nim się wówczas pomieścić.

Jedenaście lat trwała budowa zakładu, lecz jest on dziś największym zakładem leczniczym w kraju — a i za granicą nie wiele większych spotkać

można — i równocześnie pomieścić jest w stanie 250 osób.

Zakład leży w obszernym parku, w najpiękniejszej dzielnicy Zakopanego, Chramcówkami zwanej, z przepięknym widokiem na Tatry, zasłonięty ze wszech stron od wiatrów i na działanie słońca wystawiony.

Park zakładowy, składający się z wysokopięnnego lasu świerkowego i ogrodu kwiatowego, ze starannie urządzonymi ścieżkami, altankami, placami do gier i zabaw towarzyskich (jak kregielnia, lawn-tennis, krokiet, gimnastyka i t. p.), daje miłe schronienie w gorące dni letnie i pozwala spędzać chorym dzień cały na powietrzu wolnym od pyłu, a pełnym balsamicznej woni drzew iglastych i kwiatów.

Nadto zakład położony jest tuż obok blisko milowej alei świerkowej o łagodnym wzniesieniu, prowadzącej przez Kuźnice i Jaszczurówkę w głąb Tatr, do ich niezliczonych i wspaniałych dolin, potoków i szczytów.

Na zakład składają się:

1. Większych rozmiarów budynek, mieszczący w sobie 86 pokoi gościnnych, salę do zabaw i czytelnię, dwie sale stołowe, salę bilardową i biura.

2. Dwa pawilony piętrowe w parku: (dom dyrektora i dom „pod Matką Boską“), budowane w stylu zakopiańskim i urządzone z komfortem.

3. Kryta werenda, 100 metrów długa, a 8 metrów szeroka, od strony południowej cała oszklona, z innych zakryta pełnymi ścianami. Jest ona zwłaszcza w dni słoneczne i śnieżne, lub wieczorami w lecie, wygodnym miejscem do przechadzek i umożliwia lecącym się w zakładzie ciągle przebywanie na powietrzu, chroniąc ich od zimna, wiatru i wilgoci.

4. Werenda przy gmachu głównym ze szklannym

JÓZEF GORECKI

FABRYKA SIATEK, MEBLI, KONSTRUKCYI
ŻELAZN. i WYROBÓW ORNAMENT. KUTYCH

KRAKÓW, UL. ŚW. WAWRZYŃCA 26

Telefon Nr. 227.

Magazyn: Rynek gł. L. 6, 1. p. (Szara kamienica)

wykonuje wszelkie roboty ornamentalne kute, konstrukcyjne, budowlane i plecionki z drutu, drutowe kraty do ogrodzenia ogrodów, lasów, podworców, zwierzyńców itp. Siatki do przesypywania piasku i ochronne do okien. Łóżka żelazne zwykłe i angielskie z materacami sprężynowymi oraz wkłady sprężynowe do łóżek drewnianych. Ceny przystępne kosztorysowe. Termin ściśle zachowany.

Adres telegramów: Józef Gorecki. Telefon Nr. 277.

Cenniki na żądanie darmo i oplatnie.

Apteka „pod Złotą Głową“

M. PRONIA

w Krakowie, Rynek główny L. 13.

—> poleca <—

Epilatoire płyn do usuwania włosów

Odol znakomita woda do ust;

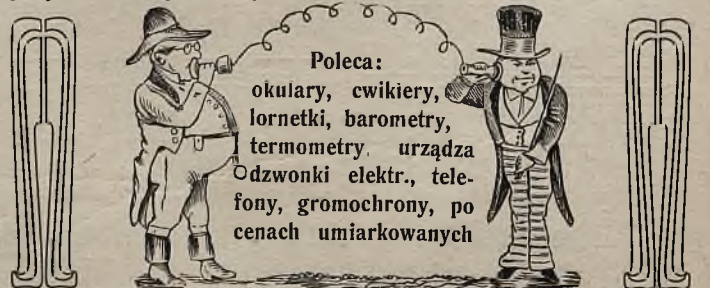
Mydło czeremchowe najdelikatniejsze mydło toaletowe;

Esencja łopianowa przeciw wypadaniu włosów.

WINA LECZNICZE i KONIAK

Wody i Sole mineralne.

L. TOMASZKIEWICZ, optyk w Krakowie
przy ul. Floryańskiej 2, hotel Drezdeński. Telefon 309.

Poleca:

okulary, cwikiery,
lornetki, barometry,
termometry, urządzenia
Odzwonki elektr., tele-
fony, gromochrony, po
cenach umiarkowanych

WE LWOWIE

najlepsza
kawa

W KAWIARNI WIEDENSKIEJ

dachem, zwrócona ku południowemu zachodowi, doskonale wystawiona na działanie promieni słonecznych.

5. Łazienki w parku świerkowym, obejmujące dwadzieścia oddzielnych kabin kąpielowych, urządzonych wzorowo, wielką salę do natrysków i salę gimnastyczną. Łazienki zaopatrzone są należycie we wszystkie przyrządy, używane w wodolecznictwie i do przyrządzania kąpiei sztucznych — posiadają nadto ogrzewanie centralne i elektryczne oświetlenie.

6. Kaplica, w której codziennie odprawia Mszę świętą kapelan zakładowy.

7. Zabudowania gospodarskie, na obszernym dziedzińcu, od strony północnej zakładu położone, jak kuchnia, spiżarnia i t. d.

Wszystkie te budynki, z przeważną częścią pokoju, zwróconych do słońca, tworzą zakład, stojący oddzielnie, zdala od zabudowań sąsiednich. Zakład jest ściśłym internatem, bo tylko taki może odpowiedzieć swemu zadaniu leczniczemu.

Pomnik prof. T. Chałubińskiego w parku Dra A. Chramca w Zakopanem.

Przybywający do zakładu znajdzie w nim niemal wszystko, co może zająć czas człowieka inteligentnego, a internat krępuje mieszkańców jego tylko o tyle, o ile lekarz uważa, że uregulowanie czasu spoczynku, przechadzek i systematycznego sposobu życia jest nieodzownym w leczeniu powierzających się jego pieczy chorych.

Biblioteka z 2500 tomów złożona, niemal wszystkie polskie dzienniki, kregielnia, bilardy, fortepian, czwartkowe zebrania towarzyskie przy muzyce zapełniają mile czas wolny od leczenia.

Pokoje gościnne są urządzone w ten sposób, aby leżący się w zakładzie miał w mieszkaniu nie tylko to, czego potrzebuje koniecznie, ale także, aby mieszkanie jego było miłym, wygodnym i przyjemnym.

Zajmować można pokoje pojedynczo, albo też apartament z dwu lub więcej pokoi złożony.

Zakład ma własny wodociąg, kanalizację,

JĄSKOWICE

pod Krakowem poezta Brzeźnica

STACJA KLIMATYCZNA
i KONCES. ZAKŁAD WODOLECZNICZY

Dra WŁADYSŁAWA GRABOWICZA.

Zakład rozszerzony, zaopatrzone we wszelkie urządzenia nowoczesne do wodolecznictwa, kąpiele mineralnych sztucznych z kwasem węglowym, solankowych i elektrycznych. Elektroterapia — mechanoterapia — klimatoterapia. Leczenie postępowe dyetyetyczne. Wody mineralne.

Zakład otwarty od 1-go czerwca do 1-go października.

Kaplica zakładowa. — Apteka.

Stacja kolejowa w miejscu. — Godzina drogi do Krakowa.
Połączenie z Krakowem 4 razy dziennie.

Oddzielne mieszkania letnie z kuchenkami do wynajęcia.

Cały rok otwarte

SANATORYUM

z jedyną postępową wodolecznią

**Dra KOŁĄCZKOWSKIEGO
W SZCZAWNICY.**

Urządzenia nowoczesne postępowe dla hydroterapii z pomocą wody źródlanej, elektryczności, masażu itp. Łazienki mineralne, jedyne do kąpiele żelazistych, igliwowych, gazowych itp. przy źródłu Szymona na Miedziusiu. Pensjonat lekarski jedyny we własnym zarządzie i z wszelką opieką nawet dla nieletnich osób. Kuchnia wykwintna zdrowa, wina naturalne doborowe, ceny umiarkowane od 8 koron i wyżej.

Hotel „Marta“ dla przejezdnych i kilka will dobrze urządzonych o widnych pokojach, z dobrą pościelą, piece kaflowe. Nadto rozległy park połączony z lasem na Hulinie ścieżkami dogodnymi. Koło zabaw dla krowietu itp. Ciężko chorych, obłąkanych i gruźliczych zakład nie przyjmuje.

Uwaga. Przed wyjazdem do Szczawnicy zaleca się upewnić, aby nie doznać zawodu lub nie polegać na fałszywych wskazówkach stręczycieli (woźniców itp.), udać się o wyjaśnienie pod adresem:

Dr. Kołaczkowski w Szczawnicy.

ZYGMUNT SIEMEK Magazyn ubiorów męskich w Krakowie, — przy ulicy Floryańskiej L. 25, 1-sze piętro zawiadamia W. Panów, że już otrzymał wielki wybór materii — Równocześnie ma zaszczyt donieść interesowanym, iż z początkiem b. r. zaprowadził na sposób zagraniczny **dwuletni abonament**, dający możliwość każdemu zaopatrzenia się, **w bogatą garderobę pod nader przystępnymi warunkami.**

Prospekty darmo i opłatnie,

oświetlenie elektryczne i centralne ogrzanie parą o niskiem ciśnieniu.

Zakład istnieje lat 17; przez czas ten zdołał zjednać sobie licznych zwolenników w świecie lekarskim i w szerokich kołach publiczności. Liczba osób 53 w pierwszym roku istnienia zakładu rośnie już w roku następnym do 119, a po latach piętnastu dosięga 578 osób w przeciągu jednego roku, szukających w zakładzie wypoczynku i powrotu do zdrowia. Na załączonej tablicy ruchu chorych uwidoczniona jest frekwencja od początku istnienia zakładu aż do chwili obecnej. Jest ona, jak na nasze stosunki, bardzo liczną — 6917 osób przesunęło się dotąd przez zakład! Osoby, które w zakładzie przebywały, ugrupowane są tu według cierpienia, z powodu którego przybywały. Liczba zdrowych stanowi niespełna 20% ogólnej liczby, co dowodzi, że w zakładzie przebywają prawie wyłącznie osoby dla leczenia się; okoliczność ta nadaje też zakładowi wybitny charakter zakładu leczniczego.

Znaczenie zakładu, jego zbawienna działalność została niejednokrotnie podniesioną w różnych pismach. Zakład, oprócz wdzięczności u chorych, zyskał sobie, dzięki umiejętnemu i uczciwemu kierownictwu, dobre imię we wszystkich dzielnicach naszego kraju, a nawet i za jego granicami. Znakomity lekarz, ś. p. Dr Władysław Florckiewicz, znawca stosunków zakopiańskich, w opisie Zakopanego jako stacyi klimatycznej, wypowiada na podstawie zrobionego przez siebie doświadczenia takie zapatrywanie o zakładzie Dra Chramca:

„Ogólne uznanie, jakiego używa zakład Dra A. Chramca, zarówno wśród społeczeństwa, jak i świata lekarskiego polskiego, zawdzięcza on rozumnej działalności kierownika swojego i tegoż usilnym staraniom o zadosyćczynienie tak leczniczym, jak i dyetetycznym zadaniom zakładu oraz prawdziwie humanitarnemu poczuciu obowiązków”.

Ruch chorych w Zakładzie leczniczym Dra Andrzeja Chramca w Zakopanem od roku 1887 do 1903.

W roku:		1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	Razem	
Choroby nerwowe	Wiąd rdzenia	2	8	7	6	8	6	11	6	4	7	11	9	8	5	3	4	2	107	
	Padaczka		1	1		1		2		1			1	1		1			9	
	Maciennictwo	6	24	21	20	38	39	45	24	35	51	48	36	44	38	47	45	58	619	
	Rozdrażnienie mózgo-rdzeniowe	1	7	4	1	2	1		3	4	18	39	62	58	68	71	124	136	599	
	Drżączka porażenna		1		2	1			1			1	1		1	1			9	
	Pląsawica			2	3	4			3	4	5	6	3		2	1	1		34	
	Migrena	1	9	11	16	13	15	18	15	21	18	27	12	10	9	8	7			210
	Choroba Bazedowa	2		6	5	11	10	8	7	14	9	10	6	7	6	9	4	3		122
Choroby narządu krążenia	Zrosty i plyn osierdzia				2	1	1		1	3	4	2	7	3	4	3	3	2	36	
	Otłuszczenie serca			1	1	2	1		1	1	9	11	14	10	11	8	6	8	84	
	Stwardnienie tętnic				1	3			6	2	3	7	11	3	2	3	2	2	40	
Choroby narządu oddechowego		8	21	43	56	58	61	46	72	98	78	48	38	24	30	22	28	37	808	
Choroby narządu pokarmowego		36	18	26	48	79	75	91	84	132	96	122	104	116	96	88	101	96	1398	
Choroby narządu moczowego	Choroby Brighta		1	4	3	2	8	11	2	1	3	7	2	4	3	9	3	4	67	
	Mocznica				1	1				1			1					0	4	
	Nieżył pęcherza			3	7	16	5	6	7	10	9	7	10	12	17	16	11	3	139	
Choroby narządu ruchu	Gościec wstawowy		2	7	11	10	10	16	9	12	11	17	16	10	24	18	13	17	193	
	Gościec mięśniowy				2	7	8	3	6	6	7	5	4	8	3	4	6	8	77	
	Dna				1	3	2	1		2	5	3	4	7	16	12	1	2	59	
	Krzywica			2	1	4		14	3	1	3	7	4	6	3	4	1	0	53	
Choroby ogólne	Zimnica			11	8	6	10	16	11	5	9	18	34	37	60	50	67	71	413	
	Niedokrwiłość i blednica	1	3	15	18	28	24	22	30	32	42	38	59	60	46	38	41	32	528	
	Zoły			1	3	7	1	7	7	3	7	4	7	8	9	7			72	
	Moczówka cukrowa			2	4	2	5	5	3	2	10	7	5	4	9	8	3		64	
Zdrowych		6	24	45	50	80	71	75	86	85	80	70	79	102	93	98	101	159	1304	
Razem		53	119	212	263	386	356	391	388	483	480	518	526	543	553	530	578	538	6917	

Sprawozdania i streszczenia.

Wydział zdrojowisk warszawskiego Towarzystwa higienicznego odbył dnia 18-go maja b. r. posiedzenie, na którym Dr. Tchórznicki odczytał referat w sprawie frekwencji u wód krajowych. Było to sprawozdanie z odpowiedzi, nadesłanych na kwestyonaryusz, rozesłany w roku zeszłym. Kwestyonaryusz obejmuje 9 miejscowości w Królestwie, 4 na Litwie i 10 w Galicyi. W Królestwie liczba kuracuszów wzrosła z 13.743 w r. 1899 do 19.941 w r. 1903, na Litwie wzrost w tym samym czasie wynosił 8.598, zamiast 7.662. W Galicyi przyrost był jeszcze większy.

Liczby te są nie bardzo ścisłe wobec braku jakiegokolwiek systematycznej rejestracyi w naszych uzdrowiskach i zdrojowiskach. Taka zaś rejestracya należy dziś do najpilniejszych potrzeb balneologii krajowej. W każdym razie widzimy jednak, że nawoływania lekarzy do popierania miejscowości krajowych bezwarunkowo robią swoje. Możemy mieć nadzieję, że wprowadzane z rokiem każdym ulepszenia niemało się do tego przyczynią. Na zakończenie autor sformułował pewne propozycje: 1) ażeby każda miejscowość wysyłała co rok za granicę delegata lekarza dla zapoznawania się z urządzeniami u źródeł odpowiednich; 2) ażeby delegaci ci odbywali narady wspólne i obmyślali przepisy, obowiązujące źródła krajowe; koło każdego zdrojowiska powinno powstać

kółko protektorów, opiekujących się dawną miejscowością. Po referacie Dra Tchórznickiego załatwiono kilka spraw pomniejszych. P. Albrycht z Kazimierza nad Wisłą nadesłał ofertę co do urządzenia wzorowego letniska na nabytych przez siebie gruntach. Przewodniczący Dr. Dobrzycki poinformował zebranych o wynikach wycieczki do Pieskowej Skały, zaznaczając wysoką wartość higieniczną tej miejscowości. Wreszcie odczytano list Dra Grabowskiego w sprawie wycieczki do Buska i udziału w jubileuszu Dra Majkowskiego.

Wiadomości bieżące.

Namiestnik w Krynicy. Dnia 12 maja b. r. doszedł do skutku zamierzony przyjazd E. hr. A. Potockiego do Krynicy. Po wysłuchaniu Mszy św. w kościele zakładowym rozpoczął Namiestnik w towarzystwie radcy dworu Dra J. Merunowicza, lekarzy i członków Komisji zdrojowej zwiedzenie zakładu — poczem przyjął deputację pań krynickich, obywateli, przedstawicieli gminy ruskiej i gminy wyznaniowej żydowskiej. Najważniejszym pun-

ktem programu pobytu Namiestnika było posiedzenie Komisji zdrojowej, w którym wzięli udział oprócz Namiestnika radca dworu Dr. J. Merunowicz, radca namiestnictwa i starosta Jarosz, zarządca zdrojowy Grabowski, lekarze Dr. Aronsohn,

Dr. Cercha, Dr. Koppf, Dr. Kmiotowicz, Dr. Lorentski, Dr. Skórczewski, Dr. Wąsowicz, a z obywateli M. Klimczyk. Przedmiotem głównym narad były zamierzone inwestycje krynickie, jak budowa nowych łaźniek borowinowych i zakładu hydropatycznego, sprawa poszukiwania za wodą dla łaźniek mineralnych za pomocą głębokich wierceń, plan regulacyjny dla Krynicy, sprawa podziału terytorialnego zdrojowiska od gminy i wcielenia obszaru dworskiego do nowo utworzonej gminy „Krynica-Zdrój”. Z toku obrad, w których kilkakrotnie zabierał głos E. hr. A. Potocki, widocznym było nadzwyczaj żywcliwe i obywatelskie zajęcie się tymi najżywotniejszymi sprawami Krynicy rządcy naszego kraju. Namiestnik okazał nadto doskonałą znajomość spraw Krynicy i jej potrzeb, co należy poczytać za zasługę referentowi Krynicy, radcy dworu Drowi Merunowiczowi. Nie ulega wątpliwości, że przy zna-nej energii Namiestnika, który nie bacząc na trudy, chciał się

Kościół rzymsko-katolicki w Krynicy.

MERAN willa „Stefania“

Zakład dyetetyczno-wodolecznicy dla ozdrowieńców i nerwowych (z wykluczeniem piersiowo-chorych) Dra Bindera, zamkniętym będzie z powodu przybudowy od 15 maja do końca sierpnia.

Otwarcie powiększonego Zakładu

(40 pokoi z balkonami, duża sala jadalna, duża czytelnia, pokój do palenia, salon do muzyki, weranda zimowa, 5 pokoi kąpielowych)

nastąpi nieodwołalnie 1 września.

Umarł dawno Singer! pozostał tylko jego system, który został znacznie ulepszonym przez fabrykantów wyrabiających lepsze i gorsze maszyny do szycia. W Europie istnieje 80 fabryk, z których wybrałem kilka najlepszych jak: Pfaff, Biesolt, Locke itd. i dostałem zastępstwo na całą Galicyę. Sprowadzam maszyny pełnymi wagonami. Dobre fabryki umieszczają własną firmę na maszynach, zaś liche pokrywają swoją tandetę szumnym napisem Singer. 20 maszyn obrączkowych i Central-Bobbin jest zawsze na składzie do wyboru. **Pierwszy w kraju skład maszyn do szycia i warsztat reparacyj.** Proszę żądać cenników. **Lwów, hotel Żorża Józef Iwanicki mechanik i specjalista**

Nowo otworzony Zakład art.-fotograficzny „HELIOS“ LWÓW, ulica Batorego L. 32

urządzony według nowoczesnych wymagań i zaopatrzony w najnowsze aparaty, wykonuje wszelkie fotografie artystyczne po cenach umiarkowanych. O łaskawym względy **Maksymilian Spisdorf i Henryka Bonhard.** proszą

✦ KRYNICA ✦

Z. WRZEŚNIEWSKI

vis-à-vis źródła

poleca po cenach niskich i w każdym sezonie jednakowych

**Towary galanteryjne i modne,
Bijuterię złotą, srebrną
i francuską,**

Wyłączny skład znanych z dobroci

RĘKAWICZEK „DIANA“

Wielki wybór

Perfum i Mydeł francuskich i angielskich.

Prawdziwa Woda kolońska.

Wystawa nowości galanteryjnych.

Wstęp wolny i dla osób, nie mających zamiaru kupować.

Ruble przyjmuje po kursie dziennym.

MASARNIA

poleca

SZYNKI uznane ogólnie za najlepsze w smaku

Franciszka Ichniowskiego

we Lwowie, ul. Batorego L. 4, obok Wgo Soleckiego

oraz **wszelkie inne wędliny** niezrównanej dobroci, — również wielki zapas smalcu i słoniny.

Zamówienia skutecznia odwrotnie.

osobiście przekonać, o ile potrzeba rozszerzenia zakładu i omawiane już od dłuższego czasu ulepszenia w Krynicy są uzasadnione i konieczne — będą one już w czasie najbliższym wprowadzane w życie.

Dr. Zenon Pelczar, były długoletni lekarz zakładowy w Truskawcu i tamże stale praktykujący przez lato, został mianowany przez Namiestnictwo prezesem Komisji zdrojowej w Truskawcu.

Therapia Palace Dra H. Ebersa w Cirkwenicy, nadmorska stacya klimatyczna i zakład hydropatyczny, dzięki umiejętnemu kierownictwu i znakomitym wynikom leczniczym potrafił sobie zjednać ogólne i zasłużone uznanie, jakkolwiek dopiero przed trzema laty rozpoczął swoją działalność. Dlatego przykre wrażenie uczynić musiała wiadomość, że temu polskiemu obecnie zakładowi grozi niebezpieczeństwo przejścia w inne, prawdopodobnie niemieckie ręce. Mianowicie arcyksiążę Józef, właściciel Cirkwenicy, zamierza sprzedać zakład, pozostawiając jednak prawo pierwszeństwa kupna Drowi Ebersowi, który znaczne sumy już włożył, by zakład ten postawić na należytej stopie. W sprawie tej odbyło się w Krakowie 6-go maja zebranie złożone z przedstawicieli prasy i wybitnych lekarzy, na którem podnoszono konieczność utrzymania „Therapii“ w polskich rękach ze względu na dobro naszych chorych, dla których otoczenie swojskie, język i zwyczaje rodzime stanowią często bardzo ważny czynnik pomocniczy w leczeniu. Ze względu na trudności, jakieby napotkać mogło wynalezienie w kraju w obecnej chwili większego kapitału na kupno zakładu, byłoby bardzo pożądanem, aby powstać mogło polsko-kroackie towarzystwo akcyjne, któreby zakład nabyć mogło i pozostawiło jego kierownictwo w dotychczasowych rękach.

W Zakopanem w miejsce dotychczasowego komisarza rządowego, p. Tadeusza Piątkiewicza, który został przeniesiony do Przemyśla, ma przyjść na sezon komisarz po-

wiatowy p. Kazimierz Madurowicz z Jasła. — Nowe ulice, Marszałkowska i Sienkiewicza, około których roboty idą w rażnym tempie, będą na koniec czerwca b. r. oddane do użytku publicznego.

Schronisko przy Morskiem Oku. Władysław hr. Zamojski z okazji zamierzonej budowy schroniska przy Morskiem Oku złożył oświadczenie na ostatniem posiedzeniu Wydziału Towarzystwa Tatrzańskiego, że gotów jest dać swoją porękę dla pożyczki, którąby Towarzystwo zniewolone było zaciągnąć na budowę schroniska.

Tym czynem obywatelskim właściciela Zakopanego sprawa budowy schroniska zostaje ostatecznie załatwioną i weźmie zapewne pożądaną obrót. Jest rzeczą niepodlegającą żadnej wątpliwości, że w obecnych warunkach Towarzystwo Tatrzańskie przystąpi niezwłocznie do wystawienia murowanego i obszernego budynku, któryby osłaniał turystów nie tylko od zimna i deszczów, ale i zapewniał im konieczne wygody.

Z Ojcowa donoszą nam, że oprócz dwóch hoteli dworskich i hotelu „Pod złotą górą“ p. Musiałka, będzie wkrótce otwarty pensjonat p. Czajkowskiej w willi „Reduta“ na drugim końcu Ojcowa. Pensjonat obejmie w tym roku wielką salę dawnej mleczarni dworskiej, gdzie będzie równie urządzony *table d'hôte*.

Restauracya i kawiarnia p. Sochy, w domu Kopczyńskiego, ma być też wkrótce otwarta, razem więc z dwoma restauracyami hotelowemi i jedną zakładem leczniczego, będzie tu pięć jadalni tego lata. Takie współzawodnictwo powinno wyjść na dobre gościom.

„Bazar warszawski“ w domu Zawiszy został w tych dniach otwarty.

Płockie kolonie letnie wysłały dnia 25 maja statkiem parowym 44 dzieci do Ciechocinka na kuracyę.

WE LWOWIE

Ferdynand Güttler

ulica Halicka L. 20, — plac Halicki L. 3
poleca najtaniej

BLUZKI — HALKI — GORSETY
Pończochy saskie,
Gorsety w najmodniejszych fasonach,
PASKI,
Wachlarze z piór strusich i fantazyjne.
Słynne ze swej dobroci

Rękawiczki „DIANA“.

Koncesyonowany Zakład

SPRZEDAŻY i KUPNA

H. Telesznickiej

w Krakowie, ulica Szewska L. 10, 1-sze piętro
dom Wgo Okonia

poleca: kompletne urządzenia Salonów, Jadalń,
i Sypialń, Fortepiany, Pianina, Makaty, Obrazy,
Mahonie, Serwisy srebrne i z chińskiego srebra,
Biżuterję, Porcelanę, Lampy, pojedyncze sprzęty,
Garderobę męską i damską.

Powyższe przedmioty przyjmuje się w komis.

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Szan. moich Gości, że już otrzymałem

najnowsze materye angielskie i francuskie
na sezon wiosenny i letni
polecam sie łaskawym względem.

KAROL MATLAS
KRAWIEC MĘSKI
przedtem K. Kropiowski i K. Matlas
Lwów, ul. Teatralna 5.

HOTEL POLLERA
W KRAKOWIE

vis-à-vis Teatru miejskiego, w bliskości dworca i plant.
Odnowiony z komfortem, z korytarzami ogrzewanymi.
Pokoje począwszy od 2 koron.
Łazienki do użytku Szanownych Gości.
Pokoje dla przejezdnych chorych na parterze.

PALCIE TYLKO
„PROGRESS“ zdrowotne TUTKI!

„Progress“ zdrowotne tutki wyrabiane z najlepszego papieru, wychodzą z maszyny całkiem gotowe, szyte (nieklejone), drukowane i opatrzone w munsztuki, wypełnione chemicznie czystą „sznurową watą“, pochłaniającą nikotynę. Maszyna układa je także automatycznie w pudełkach.

„Progress“ zdrowotne tutki chronią przed chorobami, udzielającami się od ludzi ponieważ w czasie wyrobu nie dotyka ich ręka ludzka.

„Progress“ zdrowotne tutki są największą zdobyczą nowoczesnej higieny, w dziedzinie fabrykacji tutek. Maszyna „Progress“ jest jedyną w Monarchii.

Do nabycia w c. k. trafikach.
Maszynę można oglądać w poniedziałek i czwartek między 4—5 godz. we fabryce przy ul. Pawiej L. 12 w Krakowie.

Reim i Spółka

KRAKÓW, Rynek 37, Linia A-B,
polecają:

LAWN-TENNIS, Krokietki, Kule i Kręgle. — Hamaki, Piłki gumowe, Piłki nożne.
Huśtawki ogrodowe, Przyrządy gimnastyczne, — Przybory do rybołówstwa.
Necesy, Flaszki i Kubki do podróży, Wanny i Miednice gumowe, Gąbki,
Pantofelki, Kapelusze do kąpeli. LAKIERY, KREMY i PASTY do bucików.
Środki do czyszczenia plam. LAKIERY na kapelusze.
PERFUMY, MYDŁA, PUDRY z pierwszorzędných fabryk. — Wody kolońskie,
Wody toaletowe, Środki kosmetyczne, Szczotki, Grzebienie i Lusterka.
Nowe cenniki na żądanie darmo i opłatnie.

PENSYONAT LECZNICZY DLA DZIECI

JULII BENONI DOBROWOLSKIEJ

W ZAKOPANEM

Jagiellońska w. „NIECZUJA“
otwarty cały rok.

— **W RABCE** —

willa „STARA KOLONIA“
otwarty na sezon letni.

Bolesław Mikuliński, krawiec męski

dostawca uniformów dla PP. Urzędników c. k. kolei Państwowej,
poleca P. T. Publiczności swój

Magazyn i Pracownię Sukien męskich
we Lwowie, ul. Batorego L. 12.

Na każdą porę roku otrzymuje wielki wybór materii z pierwszo-
rzędnych fabryk. Wykonuje wszelkie suknie jak najstaranniej podług
najnowszej mody, po cenie umiarkowanej.

PENSYONAT Leona i A. B. STĘPOWSKICH

dla niemych, głuchoniemych i niedożeńnych dzieci,
usuwa wszelkie wady w mowie.

→ 18-letnia praktyka. — Metoda własna. ←

Kraków, ulica Długa L. 13, II. piętro.

KRYNICA

Zarząd świeżo przez nowonabywcę odnowionego i z wszel-
kim komfortem urządzonego

Hotel-Pension Karolówka

zawiadamia Szanowną Publiczność,

że ma zawsze pokoje dla przejezdnych gości od
2 koron za dobę oraz, że w czasie od 15 maja
do 30 czerwca i począwszy od 1 września, ceny
dla pensjonariuszów są o 25% niższe.

**Fortepian, wypożyczalnia książek i gry fowa-
rzyskie na miejscu w hotelu.**

SAPOMENTHOL

nagrodzony dyplomem honorowym i złotym medalem na wy-
stawach międzynarod. w Paryżu i Londynie 1901, Marsylii 1902.

(Maść Sapomentholowa)

nacieranie ból usmierzające wyrobu **Eugeniusza Matuli**, apte-
karza w **Radomyślu** koło Tarnowa.

Maść ta, z najlepszym skutkiem używana w cierpieniach reu-
matycznych, gośćcowych, nerwobólach itp., poleca się jako
środek zewnętrzny, szybko działający!

Sposób użycia: miejsce zbolełe naciera się 2-3 razy dnia,
poczem się je owija watą lub flanelą.

Ekspedycyowana bywa tylko w słoikach oryginalnych po cenie
Kor. 1-40 i większych po 5 Kor.

Broszury i próbki dla WPP. Lekarzy na żądanie franko, przesyła
Apteka Eugeniusza Matuli, Radomyśl koło Tarnowa.

Składy we wszystkich aptekach.

LWÓW TAPETY

A. KRZYSZTOFOWICZ

HOTEL GEORGA

STORY

ŻALUZYJE.

Wzory wysyła opłatnie.

Dr. Otokar Lang
ordynuje jak w latach poprzednich
W RABCE.

Dr. E. Damański
ordynuje
= jak w latach poprzednich =
W IWONICZU.

**C. K. ZAKŁAD WODOLECZNICZY
W KRYNICY**
Radca Ces. **Dr. H. Ebers**
kierownik c. k. Zakładu wodoleczniczego
ordynuje jak lat ubiegłych.

B. asystent Uniwersytetu Jagiellońskiego
Dr. Julian Staniszewski
lekarz zakładowy
ordynuje jak w latach poprzednich
W IWONICZU.

Dr. M. Cercha
ordynować będzie jak w latach poprzednich
od 1-go czerwca
w Krynicy (domek szwajcarski).

W RYMANOWIE
ordynuje jako lekarz zakładowy
Dr. Eugeniusz Wajgiel.

Dr. Franciszek Wobr
ordynuje jak lat poprzednich jako lekarz zakładowy od
1 maja do 15 września
w Cieplicach trenczyńskich,
a od połowy września do 1 maja w **Lussinpiccolo**,
i udziela wszelkich wyjaśnień.

Dr. Tymoteusz Piotrowski
ordynuje jak w latach ubiegłych jako lekarz zakładowy
w Żegiestowie.

Dr. Edmund Supiński
b. I-szy sekundaryusz Krajowego szpitala w Krakowie
ordynuje, jak w latach poprzednich, jako lekarz
zakładowy
W RABCE.

We Franzensbadzie
ordynuje jak w latach poprzednich
Dr. Józef Zeitner
willa „Stadt Paris“ 4.

Dr. Zygmunt Wąsowicz
ordynuje od 15-go maja jak w latach poprzednich
W KRYNICY.

**SANATORYUM DLA CHORYCH PIERSIOWO
Dra K. DŁUSKIEGO w Zakopanem**

otwarte przez cały rok. — Wspaniałe widoki na Tatry. — Lasy świerkowe. —

Wystawa wszystkich pokoi południowa.

Obszerne leżalnie dla leczenia klimatycznego.

Wzorowe urządzenia pod względem higieny.

✧ Oświetlenie elektryczne.

Kanalizacja, windy, kąpiele i natryski
— Ogrzewanie — centralne.

Wodociąg zimnej i gorącej wody na wszystkich piętrach

Ceny umiarkowane.

Powozy na zamówienie do pociągów.

Poczta, telefon i telegraf w Zakładzie.